

Velilerin himmetleri, imdatları, manevî fiilleriyle feyiz vermeleri halî veya filî bir duadır.

İ'lem eyyühe'l-aziz! Velilerin himmetleri, imdatları, manevî fiilleriyle feyiz vermeleri halî veya filî bir duadır. Hâdî, Muğîs, Muîn ancak Allah'tır. Fakat insanda öyle bir latîfe, öyle bir halet vardır ki o latîfe lisanıyla her ne sual edilirse -velev ki fâsık da olsun- Cenab-ı Hak o latîfeye hürmeten o matlubu yerine getirir. O latîfe pek uzaktan bana göründü ise de teşhis edemedim.

Bu konuya girmeden evvel, tevessül meselesinin doğru anlaşılabilmesi için, onun Ehl-i sünnet itikadında **caiz ve meşru bir yol olduğunu** Kur'ân ve sünnetten bazı delillerle ortaya koymak gerekir. Zira hükmü bilinmeyen bir meselede yapılacak izahlar eksik kalır, yanlış anlaşılmalara kapı açar.

Teveşül, kişinin Allah'tan bir şey isterken salih bir kulu vesile kılması, yani "onun hürmetine" diyerek talepte bulunmasıdır. Ehl-i sünnet itikadına göre teveşül caizdir; ancak zorunlu değildir. Kişi dilerse vesileyle ister, dilerse doğrudan Allah'a yönelir. Buna karşılık bazıları teveşülü şirk olarak görür ve bu sebeple teveşül edenleri itham eder.

وَلَوْ أَنَّهُمْ إِذْ ظَلَمُوا أَنفُسَهُمْ جَاءُوكَ فَاسْتَغْفَرُوا اللَّهَ وَاسْتَغْفَرَ لَهُمُ
الرَّسُولُ لَوَجَدُوا اللَّهَ تَوَّابًا رَحِيمًا

"Eğer onlar, kendilerine zulmettiklerinde sana gelselerdi, Allah'tan bağışlanma dileselerdi ve Peygamber de onlar için bağışlanma dileseydi, elbette Allah'ı çok tövbeleri kabul eden ve çok merhametli bulurlardı."

(Nisâ Suresi, 4/64)

Nisa suresinin 64. ayeti ise teveşülün caiz olduğuna açık bir delildir. Ayette, günah işleyenlerin Peygamber Efendimiz'e gelmeleri, Allah'tan af dilemeleri ve Peygamberimizin de onlar için dua etmesi birlikte zikredilmiştir. Bu durum, hem bir kulun Allah'a yönelmesini hem

de Peygamberi vesile kılmasını meşru göstermektedir. Eğer tevessül caiz olmasaydı, Allah böyle bir yolu göstermez ve Peygamberine de bu ameli tasdik ettirmezdi.

Bu sebeple tevessül, Allah'tan istemeye engel değil; bilakis o isteği güçlendiren bir yöneliştir. Neticede affeden de, veren de yalnız Allah'tır; vesileler ise sadece birer sebeptir.

Yusuf Suresi 97-98. ayetlerde, Yakup (a.s.)'in evlatları şöyle der:

يَا أَبَانَا اسْتَغْفِرْ لَنَا ذُنُوبَنَا إِنَّا كُنَّا خَاطِئِينَ

“Ey babamız! Günahlarımız için af dile. Şüphesiz biz günah işlemiştik.” (Yusuf 12/97)

Yakup (a.s.) ise şöyle cevap verir:

سَوْفَ أَسْتَغْفِرُ لَكُمْ رَبِّي إِنَّهُ هُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ

“Sizin için Rabbimden af dileyeceğim. Şüphesiz O, çok bağışlayan ve çok merhamet edendir.” (Yusuf 12/98)

Bu ayetler açıkça gösteriyor ki, Yakup (a.s.)'in evlatları Allah'tan affı isterken bir peygamberi vesile kılmış, yani tevessül etmiştir. Yakup (a.s.) ise bunu reddetmemiş, bilakis kabul edip onlar için dua edeceğini söylemiştir. Eğer tevessül şirk olsaydı, bir peygamber buna asla izin vermezdi. Üstelik Kur'an bu olayı herhangi bir reddiye olmadan nakletmektedir. Bu da tevessülün caiz olduğuna açık ve güçlü bir delildir.

“Eğer tevessül caiz olsaydı sahabeler yapardı” iddiası tamamen asılsızdır. Çünkü sahabeler bizzat tevessül etmiştir. Nitekim kıtlık zamanında Hazreti Ömer (r.a.) şöyle dua etmiştir:

اللَّهُمَّ إِنَّا كُنَّا نَتَوَسَّلُ إِلَيْكَ بِنَبِيِّنَا فَتَسْقِينَا وَإِنَّا نَتَوَسَّلُ إِلَيْكَ بِعَمِّ نَبِيِّنَا فَاسْقِنَا

“Allah'ım! Daha önce Peygamberimizle Sana tevessül ederdik, Sen de bize yağmur verirdin. Şimdi Peygamberimizin amcasıyla Sana tevessül ediyoruz, bize yağmur ver.”

Ve rivayet açık: **يُسْقَوْنَ** - “Onlara yağmur verildi.” Bu, sahabenin açıkça tevessül ettiğini gösterir. Eğer tevessül caiz olmasaydı, ne Hazreti Ömer bunu yapar ne de sahabeler buna sessiz kalırdı. Dolayısıyla iddia değil, uygulama konuşur: **Sahabe tevessül etmiştir;**

mesele bitmiştir.

Velilerin himmetleri, imdatları, manevî filleriyle feyiz vermeleri halî veya fiilî bir duadır. Hâdî, Mugîs, Muîn ancak Allah'tır.

Velilerin yani Allah dostlarının insanlara yardım etmeleri, onları desteklemeleri **manevî filleriyle feyiz vermeleri** aslında bağımsız bir tasarruf değildir. Halî veya fiilî bir duadır.

Halî veya fiilî bir duadır” Ne Demektir?

Halî Dua (Hâl ile Dua)

Halî dua, insanın **iç hâliyle, duruşuyla, kalbî vaziyetiyle yaptığı duadır.** Burada ağız konuşmaz; kalp konuşur, ihtiyaç konuşur, acz konuşur.

Mesela:

- Çok çaresiz kalmış bir insanın içten “yardım et” hissi
- Bir çocuğun korktuğunda annesine yönelmesi
- Kalbin derininden gelen bir sığınma hâli

Bunlar sözle ifade edilmese bile aslında çok güçlü bir duadır.

Velilerin himmeti de çoğu zaman böyledir. Onlar birine yöneldiklerinde, kalplerinde o kişi için bir şefkat ve yardım arzusu doğar. İşte bu hâl, sessiz ama tesirli bir duadır.

Fiilî Dua (Fiil ile Dua)

Fiilî dua ise insanın **yaptığı hareketlerle, attığı adımlarla yaptığı duadır.** Yani sadece istemek değil; isteme yönünde gayret göstermektir.

Mesela:

- Aç bir insanın rızık aramak için çalışması
- Hasta birinin doktora gitmesi
- Bir öğrencinin sınav için ders çalışması

Bunların hepsi birer duadır. Çünkü insan fiilen diyor ki: “Ya Rabbi, ben istiyorum ve bunun için adım atıyorum.” Velilerin yardım etmesi de bu türdendir. Birine nasihat etmeleri, elinden tutmaları, yol göstermeleri... Bunların hepsi fiilî bir dua hükmündedir.

Hâdî, Mugîs, Muîn ancak Allah'tır.

Bu cümle, tevhidin en saf ve en net ifadesidir. Yani kısaca: Yol **gösteren de, yardım eden de, imdada yetişen de sadece Allah'tır.**

Hâdî (Hidayet Veren)

“Hâdî”, doğru yolu gösteren ve kalpleri hakka yönlendiren demektir. Fakat bu yönlendirme, sadece bilgi vermek ya da yol tarif etmek değildir; kalbin içinde **hakikati kabul etme nurunun yaratılmasıdır.** İşte bu yüzden hidayet, sıradan bir anlatım meselesi değil; ilâhî bir ihsandır.

Bir insan ne kadar güzel konuşursa konuşsun, ne kadar güçlü deliller ortaya koyarsa koysun; en fazla **yolu gösterebilir.** Fakat o yolun kalpte kabul edilmesi, sevilmesi ve benimsenmesi onun elinde değildir. Çünkü kalp, insanın değil; Allah'ın tasarrufundadır.

Nice insanlar vardır ki hakikati duyar ama kabul etmez. Nice insanlar da vardır ki kısa bir sözle, küçük bir işaretle hakikate yönelir. Bu farkı meydana getiren şey, sözün gücü değil; **Allah'ın kalpte yarattığı hidayettir.**

Hidayet sadece bilgi değildir, sadece ikna değildir, sadece anlatım da değildir. Hidayet, kalbin içinde yaratılan ilâhî bir nurdur. Bu nuru ne bir insan, ne bir veli, ne de bir peygamber verebilir.

Çünkü kalpte hakikati kabul ettiren, onu sevdiren ve o yöne çeviren yalnızca Allah'tır. İnsan ancak anlatır, delil sunar, yolu gösterir; fakat hidayeti veremez. Kalbi döndüren, yönlendiren ve hakka açan sadece Allah'tır. Çünkü kalplerin gerçek sahibi O'dur.

Hidayetin yalnız Allah'tan olduğunu çok açık ve kuvvetli şekilde bildiren ayetlerden bazıları:

إِنَّكَ لَا تَهْدِي مَنْ أَحْبَبْتَ وَلَكِنَّ اللَّهَ يَهْدِي مَنْ يَشَاءُ ۚ وَهُوَ أَعْلَمُ
بِالْمُهْتَدِينَ

“Sen sevdiğini hidayete erdiremezsin; fakat Allah dilediğini hidayete erdirir.”

(Kasas, 28/56)

إِنَّ عَلَيْنَا لَلْهُدَىٰ

“Şüphesiz hidayet vermek Bize aittir.”

(Leyl, 92/12)

وَمَا كَانَ لِنَفْسٍ أَنْ تُؤْمِنَ إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ

“Hiçbir kimse Allah’ın izni olmadan iman edemez.”

(Yûnus, 10/100)

يَهْدِي مَنْ يَشَاءُ وَيُضِلُّ مَنْ يَشَاءُ

“O, dilediğini hidayete erdirir, dilediğini saptırır.”

(İbrâhîm, 14/4)

Üstadın bu ifadesi, sadece bir bilgi değil; **tevhidin kalbe yerleşmesi için yapılan derin bir vurgudur**. Çünkü hidayet meselesi doğru anlaşılmazsa, insan farkında olmadan sebeplere gerçek tesir verir ve Allah’ın yerine insanları koymaya başlar. Üstad aslında şunu söylüyor:

Hidayeti kula verirsen şirke kapı açarsın, Allah’a verirsen tevhidi korursun.

Sen anlatırsın... Peygamber gösterir... Veli ister... Ama kalbi çeviren yalnız Allah’tır.

Hâl böyleyken bazı insanların hoca veya şeyhleri için “bizi hidayete erdirdi” demeleri hakikatte çok tehlikeli bir kaymaya kapı aralar. Çünkü hidayet, kalpte yaratılan bir nurdur ve onu yaratmak yalnız Allah’a mahsustur. Bir kula bu fiili isnat etmek, farkında olmadan **kalpler üzerinde tasarruf yetkisi vermek** anlamına gelir ki bu, tevhid çizgisinden ciddi bir sapmadır.

Allah, en sevgili kulu olan Peygamberine bile hidayeti **verme yetkisini** vermemişken bir şeyhe, hocaya bu payeyi vermek insanı şirke götürür.

Evet, üstad ve mürşid, masdar ve menba telâkki edilmemek gerektir. Belki mazhar ve mâkes olduklarını bilmek lâzımdır.

Meselâ, hararet ve ziya sana bir âyine vasıtasıyla gelir. Sen de, güneşe karşı minnettar olmaya bedel, âyineyi masdar telâkki edip, güneşi unutup, ona minnettar olmak divaneliktir.

Evet, âyine muhafaza edilmeli, çünkü mazhardır. İşte mürşidin ruhu ve kalbi bir âyinedir, Cenâb-ı Haktan gelen feyze mâkes olur, müridine aksedilmesine de vesile olur. Vesilelikten fazla, feyiz noktasında makam verilmemek lâzımdır.

Hattâ bazı olur ki, masdar telâkki edilen bir üstad, ne mazhardır, ne masdardır.

Belki müridinin safvet-i ihlâsıyla ve kuvvet-i irtibatıyla ve ona hasr-ı nazarla, o mürid, başka yolda aldığı füyuzâtı, üstadının mir’ât-ı ruhundan gelmiş görüyor. On Yedinci Lem’a

Mugîs (İmdada Yetişen)

“Mugîs”, sıkıntıya düşene yetişen, onu kurtaran demektir. İnsan bazen öyle anlar

yaşar ki çaresiz kalır, bütün kapılar kapanır, hiçbir sebep fayda vermez. Tam her şeyin bittiği zannedildiği anda bir yardım gelir, bir çıkış yolu açılır. İşte o yardımın hakiki sahibi Allah'tır. İnsanlar sadece birer vesiledir; görünen sebepler bir perdeden ibarettir. Asıl imdat, görünmeyen bir elden gelir ve o el, Allah'ın rahmetidir.

Kur'ân, imdada yetişenin yalnız Allah olduğunu çok açık şekilde bildirir:

أَمَّنْ يُجِيبُ الْمُضْطَرَّ إِذَا دَعَاهُ وَيَكْشِفُ السُّوءَ

“Darda kalana dua ettiğinde icabet eden ve sıkıntıyı gideren kimdir?”

(Neml, 27/62)

Cevap bellidir: Yalnız Allah.

إِذْ تَسْتَغِيثُونَ رَبَّكُمْ فَاسْتَجَابَ لَكُمْ

“Hani siz Rabbinizden yardım istiyordunuz da O size karşılık verdi.”

(Enfâl, 8/9)

İmdat istenir, icabet eden Allah'tır.

وَمَا النَّصْرُ إِلَّا مِنْ عِنْدِ اللَّهِ

“Yardım (zafer) ancak Allah katındandır.”

(Â-i İmrân, 3/126)

Neticeyi veren yalnız O'dur.

وَإِنْ يَمْسَسْكَ اللَّهُ بِضُرٍّ فَلَا كَاشِفَ لَهُ إِلَّا هُوَ

“Eğer Allah sana bir zarar dokundurursa, onu O'ndan başka giderecek yoktur.”

(En'âm, 6/17)

Sıkıntıyı kaldıran yalnız Allah'tır.

إِن يَنْصُرْكُمُ اللَّهُ فَلَا غَالِبَ لَكُمْ ۗ وَإِن يَخْذُلْكُمْ فَمَنْ ذَا الَّذِي يَنْصُرْكُمْ
مِّنْ بَعْدِهِ ۗ وَعَلَى اللَّهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُونَ

“Eğer Allah size yardım ederse, artık size galip gelecek yoktur. Eğer sizi yardımsız bırakırsa, O’ndan sonra size kim yardım edebilir? Müminler ancak Allah’a tevekkül etsinler.” (Âl-i İmrân, 3/160)

Allah yardım ederse kimse engel olamaz. Allah bırakırsa kimse yardım edemez. **Mugîs yalnız Allah'tır.**

Üstad “Mugîs (imdadı yetişen) Allah'tır” derken tevhidin en hassas noktasını korur; çünkü hakiki imdat yalnız Allah'a aittir. İnsan darda kaldığında doktora gider, dostuna koşar, sebeplere sarılır; fakat nice zaman olur ki sebepler yetmez, kapılar kapanır ve o anda anlaşılır ki sebepler sadece birer perdedir, asıl kurtaran görünmeyen bir kudrettir.

Eğer insan “doktor kurtardı” veya “filanca yetişti” derse kalbi sebeplere bağlanır; hâlbuki doğru bakış, onların sadece vesile olduğunu bilmektir.

Kur'an da bu hakikati açıkça bildirir: **أَمَّنْ يُجِيبُ الْمُضْطَرَّ إِذَا دَعَاهُ وَيَكْشِفُ السُّوءَ**
— “Darda kalana dua ettiğinde icabet eden ve sıkıntıyı gideren kimdir?” (Neml 27/62).
Demek ki sebepler görünür, fakat kurtaran görünmez; o görünmeyen de Allah'tır. İnsan yetişmez, sebepler yetmez; ama Allah yetişir. Bu yüzden Mugîs yalnız O'dur.

Hâl böyleyken “şeyhim imdadı yetişti, işimi gördü” demek, zahirde söylenen bir söz olsa da hakikatte dikkat edilmesi gereken bir ifadedir. Çünkü imdat eden ve işi gören hakikatte yalnız Allah'tır. Bu yüzden doğru ve tevhidi koruyan ifade şöyle olmalıdır: **“Allah imdadıma yetişti, şeyhim vesile oldu.” “Allah bu işimi gördü, şeyhim buna sebep kılındı.”**

Böyle söylemekle hem nimetin gerçek sahibini Allah'a verirsin hem de vesileyi inkâr etmezsin. Aksi ifade ise farkında olmadan tesiri kula vermek olur ki Üstadın hassasiyeti tam da buradadır: **Sebebi görmek ama neticeyi yalnız Allah'a vermek.**

Muîn (Yardım Eden)

“Muîn”, yardım eden, destek veren demektir. İnsan bir işte başarıya ulaşmak için çalışır, gayret eder, sebeplere sarılır; fakat sadece çalışmak yetmez. Çünkü sebepler vardır ama kendi başlarına yeterli değildir. Neticede o işi mümkün kılan, güç veren, ayakta tutan ve

sonuca ulaştıran yalnızca Allah'tır.

Kur'ân, yardım edenin hakikatte yalnız Allah olduğunu açıkça bildirir:

وَمَا تَوْفِيقِي إِلَّا بِاللَّهِ

“Benim muvaffakiyetim ancak Allah ile dir.”

(Hûd, 11/88)

Başarı ve destek Allah'tandır.

إِنْ يَنْصُرْكُمُ اللَّهُ فَلَا غَالِبَ لَكُمْ

“Eğer Allah size yardım ederse, size galip gelecek yoktur.”

(Â-i İmrân, 3/160)

Yardım gelirse O'ndan gelir.

مَا لَكُمْ مِّنْ دُونِ اللَّهِ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا نَصِيرٍ

“Sizin için Allah'tan başka ne bir dost ne de bir yardımcı vardır.”

(Bakara, 2/107)

Hakiki yardımcı yalnız Allah'tır.

İşte bu hakikatle birlikte düşünöldüğünde, Hâdî, Mugîs ve Muîn isimleri aynı gerçeği haykırır: **Yol gösteren O'dur, kurtaran O'dur, yardım eden O'dur. Veliler, şeyhler, âlimler ve bütün insanlar ise bu ilâhî fillerde ancak birer perde ve vesiledir.**

Onlar yol gösterebilir, dua edebilir, nasihat edebilir; fakat ne hidayeti kalbe yerleştirebilir, ne sıkıntıyı bizzat kaldırabilir, ne de gerçek manada yardım edebilirler. Hakiki tesir ve icraat yalnız Allah'a aittir. Bu yüzden doğru bakış şudur: **Veliyi inkâr etme, fakat ona tesir verme.** Çünkü veren Allah'tır, kul ise sadece vesiledir.

Fakat insanda öyle bir latîfe, öyle bir halet vardır ki o latîfe lisanıyla her ne

sual edilirse -velev ki fâsık da olsun- Cenab-ı Hak o latîfeye hürmeten o matlubu yerine getirir. O latîfe pek uzaktan bana göründü ise de teşhis edemedim.

İnsanda öyle bir latîfe, öyle bir hâl vardır ki; insan bazen diliyle değil, **o latifenin lisanıyla dua eder.** Bu dua o kadar samimi, o kadar hakikidir ki; kişi günahkâr bile olsa Allah **o latîfeye hürmeten** istediğini verebilir.

Bu latîfe, insanın kalbinde veya ruhunda bulunan, Allah'a doğrudan yönelen gizli bir istidad gibidir. İnsan farkında olmasa bile, o latîfe Rabbine yönelir ve bir talepte bulunur. İşte bu yöneliş, sözsüz ama çok kuvvetli bir dua hükmündedir.

Üstad ise büyük bir edep ile şunu ifade eder: Bu hakikati hissediyor, uzaktan görüyor; fakat tam olarak ne olduğunu kesin şekilde isimlendiremiyor. Yani “vardır” diyor ama “şudur” demekten çekiniyor. Bu latîfenin mahiyetini ise Üstad dahi kesin olarak tarif etmemiştir; dolayısıyla bizim bu konuda hüküm vermemiz mümkün değildir.

Üstad hazretleri, aynı hakikati başka bir yerde de benzer bir üslupla zikreder ve insanın kalbinde bulunan o ince yönelişin, sözsüz bir dua hükmüne geçtiğini ifade eder.

“Arkadaş! Bilhassa muztar olanların dualarının büyük bir tesiri vardır. Bazen o gibi duaların hürmetine, en büyük bir şey en küçük bir şeye musahhar ve muti olur. Evet, kırık bir tahta parçası üzerindeki fakir ve kalbi kırık bir mâsumun duası hürmetine, denizin fırtınası, şiddeti, hiddeti inmeye başlar.” Katre'nin Zeyli.